

Ilie Bădescu, Ozana Cucu Oancea, Gheorghe Șișeștean (coord.), *Tratat de sociologie rurală*, București, Editura Mica Valahie, 2009, 740 p.

Tratatul de sociologie rurală este o lucrare de referință, având ca autori renumiți specialiști în problematica lumii rurale de la Institutul de Sociologie al Academiei Române și de la prestigioase instituții de învățământ superior și fiind coordonată de Ilie Bădescu, Gheorghe Șișeștean și Ozana Cucu Oancea.

Prin structura sa, acest tratat este un omagiu adus gândirii gustiene, o recunoaștere a perenității ideilor privind „manifestările” realității sociale și factorii care le condiționează, respectiv: „cadru cosmologic”, „cadru biologic”, „cadru psihologic” și „cadru istoric”. Prin cele unsprezece mari arii tematice, tratatul oferă o imagine cuprinzătoare asupra spațiului rural, asupra comunităților din cadrul acestuia, asupra manifestărilor din lumea satului, asupra instituționalizării ruralului, dar și asupra tradițiilor și înnoirilor consemnate de sociologia rurală.

Metoda folosită în abordarea problematicei ruralului este una constructivistă și interdisciplinară; constructivistă, pentru că imaginea de ansamblu a acestei problematice este rezultatul unei ingenioase articulări a componentelor sale, interdisciplinară, pentru că realitatea satului este abordată de către specialiști din varii domenii complementare sociologiei: istorici, antropologi, economiști, filosofi. Se construiește, practic, sub ochii noștri, pe măsură ce parcurgem paginile cărții, o lume de o mare vitalitate, pe cât de vastă sub aspectul dimensiunilor care-i sunt

Primul capitol, intitulat „Sociologia rurală”, aruncă o privire critică asupra teoriei dezvoltării și se oprește îndeosebi asupra celor care acordă satului cuvenita importanță în procesul dezvoltării istorice, subliniind că modernizarea nu este echivalentă cu industrializarea sau cu urbanizarea, că ideea conform căreia „urbanul primează, ruralul urmează” (Jane Jacobs) nu este o axiomă, că sensul actual al evoluției sociale nu trebuie să genereze idiosincrazii în raport cu ideile care susțin necesitatea recuperării satului și a valorilor sale. Personal, cred că satul, atât cât a mai rămas din acesta, poate reprezenta elementul de continuitate între lumea preglobală și globalismul tot mai pregnant.

Un spațiu larg este consacrat dezvoltării durabile, factorilor care o favorizează, dar care adesea se pot întoarce împotriva ei, câtă vreme ecosisteme valoroase, nu atât locale, cât mai ales regionale, pot fi ținta intereselor geopolitice ale statelor dezvoltate sau ale marilor companii, în vederea unei „exploatare durabile” a resurselor. Câtă vreme „cel ce are și cel ce folosește nu sunt obligatoriu una și aceeași entitate” (p. 150) se creează un important potențial de tensiune, de conflicte, de „ciocniri ale civilizațiilor” (Huntington), sau mai degrabă ciocniri ale geoeconomiilor, îndreptățind concluzia lui Homer-Dixon: „pe măsură ce degradarea mediului avansează, nivelul dezintegrării sociale crește” (p. 154).

Abordărilor internaționale, în principal celei americane centrate pe cunoscutul fenomen al „înaintării frontierei rurale”, de la Est spre Vest, le este alăturată nu mai puțin cunoscuta, în spațiul românesc cel puțin, paradigmă gustiană a sociologiei rurale.

Următoarele patru capitole sunt consacrate configurării complexității spațiului rural, nu doar al celui geografic, natural, al locuirii,

ci și a spațiului cultural și mental, acestea din urmă „umplând” consistent cadrul fizic, un spațiu care, poate mai mult decât oricare altul, justifică definiția de „sentiment generator de cultură”.

Aspectele ținând de demografia rurală și mai ales de relațiile de familie, de relațiile interumane, în general, sunt surprinse cu deosebită acribie, ele fiind și importante elemente de ruptură între rural și urban. Cu stăruință se apleacă autorii și asupra unor repere istorice ce oferă o explicație pertinentă și o imagine cuprinzătoare a evoluției satului în timp, dar și a țaranului, a ruralului în general. Recursul la istorie permite autorilor surprinderea specificului economiei și societății rurale, precum și a schimbărilor în paradigma explicativă a evoluției ruralului românesc, valorificând, în acest scop, o vastă bibliografie de specialitate.

Sunt consemnate particularități ale universului psihocultural țărănesc și ale etosului rural, care conturează cadrul psihosocial al satului. În raport cu „straniul măreției urbane”, perceput cu mefiență de către satean, „patternurile perceptive, mentale și atitudinal-comportamentale” specifice ruralului sunt „rezistente și reglatoare comportamental” (p. 276).

Componenta axiologică a ruralului este relevantă în cele două subcapitole dedicate teoriei și metodologiei matricei comunitare, valențelor și limitelor sale, precum și manifestărilor economice, spirituale, juridico-administrative și culturale în schimbare, dar încă având un important filon de autenticitate.

Tratatul se încheie cu prezentarea celor mai importante instituții care își revendică atribuții și responsabilități de cercetare a ruralului: institute, asociații, școli, centre, publicații, destul de multe ca să te întrebi cum se face că produsele științifice valoroase ale acestora nu ajung și la ochii și urechile celor care le-ar putea valorifica în strategiile de dezvoltare economico-socială, în deciziile investiționale, educaționale și de preservare a valorilor satului românesc.

Ar fi fost de așteptat o mare eterogenitate de abordări într-un tratat cu 30 de autori din mai multe domenii ale științei. În fapt, prin

pertinența discursului, prin modul de organizare a materialului, ele se dovedesc de o surprinzătoare complementaritate, alcătuind un tot reprezentativ.

Tratatul de sociologie rurală se constituie într-o lucrare nu doar necesară, ci și extrem de binevenită și așteptată, așa spune, într-o datorie asumată de specialiști, de cercetători în domeniu, față de lumea satului, dar și într-un semnal pentru autorități să se aplece cu mai multă înțelegere și cu mai multă eficiență asupra acestei lumi, încă reprezentativă, numeric și valoric, în arealul românesc, în scopul „redefinirii opțiunilor privind viitorul lumii rurale” (p. 385). Este imperativ necesară renunțarea la „perspective idilice sau mitologizante” și adoptarea unor strategii realiste, afirmă unul dintre autori.

Felicitându-i călduros pe autori, recomand tuturor celor interesați o lectură instructivă, dar și plăcută în același timp.

Florica Ștefănescu

Ștefan Cojocaru, *Evaluarea programelor de asistență socială*, Iași, Editura Polirom, 2010, 264 p.

Domeniul evaluării programelor, în general, și a programelor și serviciilor sociale, în particular, a căpătat, în ultima perioadă, o importanță deosebită atât la nivelul investigației academice, cât și la cel al praxisului social. Oferirea serviciilor sociale, atât la nivel public, cât și la cel privat, prin intermediul managementului de programe este o practică universalizată în zilele noastre.

Volumul *Evaluarea programelor de asistență socială*, publicat de conf. univ. dr. Ștefan Cojocaru, constituie o fundamentare teoretico-epistemologică a domeniului evaluării programelor, în general, cu exemple aplicative din asistența socială.

Ștefan Cojocaru este autorul a peste zece volume individuale sau colective și a peste 30 de studii apărute în cele mai prestigioase publicații de specialitate, dintre care amintim: